

Facilitating Responsible Innovation in South East Europe countries

Παραδοτέο Γ.11.1_b:

**«Μελέτη των δομικών στοιχείων του
πλαισίου Υπεύθυνης Καινοτομίας»**

Ιούλιος 2013

Παραδοτέο Γ.11.1_b: «Μελέτη των δομικών στοιχείων του πλαισίου Υπεύθυνης Καινοτομίας»

Συσχετισμός με Δραστηριότητα: 11.1:

Περιγραφή των προαπαιτούμενων συνθηκών και των δομικών στοιχείων του πλαισίου Υπεύθυνης Καινοτομίας

Συσχετισμός με Παραδοτέα Σύμβασης:

ΠΕ_3: Περιγραφή των προαπαιτούμενων συνθηκών και των δομικών στοιχείων του πλαισίου Υπεύθυνης Καινοτομίας

...

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή	1-1
2.	Δομικά Στοιχεία της Υπεύθυνης Καινοτομίας	2-7
3.	Πλαίσιο Αναφοράς Δραστηριοτήτων	
	Υπεύθυνης Καινοτομίας	3-13
4.	Τα Δομικά Στοιχεία της ΥΚ στην Πράξη	4-19
4.1	CISE – UGO certification	4-19
4.2	Litija – City of innovation	4-20

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος Υπεύθυνη Καινοτομία είναι σχετικά νέος όρος στη διεθνή βιβλιογραφία και για το λόγο αυτό κρίνεται χρήσιμο να γίνει μια μικρή αναφορά και στον όρο Καινοτομία και στους παράγοντες της βιώσιμης ανάπτυξης όπου η Υπεύθυνη Καινοτομία απαντάται με διαφορετικούς ορισμούς όπως:

- Είναι η διάρθρωση ερευνητικών δραστηριοτήτων έτσι ώστε να επιτυγχάνουν κοινωνικά οφέλη.
- Είναι η σταθερή και συνεχής συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών (δημόσιοι οργανισμοί, ΜΚΟ, κλπ) από την αρχή μέχρι το τέλος της διαδικασίας καινοτομίας, έτσι ώστε να υπάρχει διαρκής έμφαση στο κοινωνικό όφελος.

Το **θεμελιώδες ερώτημα** που τίθεται είναι αν η καινοτομία είναι “σχετική” και “χρήσιμη” για κάθε επιχείρηση σε κάθε οικονομικό περιβάλλον? Είναι η καινοτομία κάτι που θα πρέπει και μπορούν να επιδιώξουν και να κατακτήσουν μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις σε ανεπτυγμένες και υπό ανάπτυξη χώρες?

Δύο είναι οι κυρίαρχες τάσεις σαν απάντηση αυτού του κεντρικού ερωτήματος:

- Η μια έρχεται από τους Gereffi, Kaplinsky, Schmitz, οι οποίοι υποστηρίζουν την άποψη ότι μπορεί και θα πρέπει να υπάρχει συνεχής “Ενδυνάμωση ανταγωνιστικής θέσης επιχειρήσεων **και σε υπο ανάπτυξη** περιοχές μέσα στο παγκόσμιο περιβάλλον κυρίως μέσα από τα clusters”
- Η άλλη άποψη εκφραζόμενη από τους Schumacher, Caniels, Romijn, υποστηρίζει ότι “Καινοτομία είναι κάτι που **μόνο σε κράτη με οικονομική ανάπτυξη** ευδοκimeί”

Η συμμετοχή και μόνο στο πρόγραμμα FARINN σαφέστατα καταδικνύει ότι εμείς ως Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και Υποστηρικτικό Επιστημονικό Δυναμικό πιστεύουμε και εργαζόμαστε μέσα στο πλαίσιο των Gereffi, Kaplinsky, Schmitz.

Οι Voeten et al, 2011 έδωσαν έναν γενικό ορισμό της καινοτομίας ως:

«την διαδικασία της εισαγωγής – παρουσίασης κάτι καινούργιου που δημιουργεί αξία»

“as the process of introducing something new that creates value”

και αυτή η «αξία» θα δημιουργεί τελικά την **ανάπτυξη**. Είναι βεβαίως γνωστές οι τρεις συνιστώσες της ανάπτυξης τα **3P (Profit – People – Planet)** και αναλυτικότερα:

- **Οικονομικές συνιστώσες** (οικονομικά βιώσιμο σύστημα που παράγει – δημιουργεί προϊόντα και υπηρεσίες σε μόνιμη βάση)
- **Κοινωνικές συνιστώσες** (κοινωνικά βιώσιμο σύστημα που εξασφαλίζει ισότητα, κοινωνικές υπηρεσίες – παιδεία, υγεία – πολιτική διαφάνεια και συμμετοχικότητα)
- **Περιβαντολογικές συνιστώσες** (περιβαντολογικά βιώσιμο σύστημα που διατηρεί και καλυτερεύει τις υπάρχουσες πηγές και αποφεύγει την υπερεκμετάλευσή των, δύνοντας έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)

Αρα πλέον το κεντρικό ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί αυτή την εποχή είναι: «Πώς οι συνιστώσες της Καινοτομίας που δημιουργεί Ανάπτυξη μέσα από το τρίπτυχο «Διαδικασία – Καινούργιο – Δημιουργία Αξίας» συνδέονται – συσχετίζονται με τις συνιστώσες της ανάπτυξης και κυρίως με τις «Κοινωνικές και Περιβαντολογικές» συνιστώσες.»

Μια καλά σχεδιασμένη προσπάθεια για να δωθεί μια πειστική και χρήσιμη απάντηση μέσα από την **ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ** σε αυτό το ερώτημα γίνεται στο πλαίσιο του ερευνητικού πρόγραμματος FaRIIn, όπου βρήκαμε και αναλύσαμε συνολικά 10 διαφορετικούς ορισμούς. Έτσι σύμφωνα με τον/τους:

🚦 Rene Von Schomberg (2013). "A vision on Responsible Research and Innovation",

"Responsible Research and Innovation - RRI is a transparent, interactive process in which societal actors and innovators become mutually responsive to each other with a view on the (ethical) acceptability, sustainability and societal desirability of the innovation process and its marketable products (in order to allow a proper embedding of scientific and technological advances in our society)"

«Υπεύθυνη Έρευνα και Καινοτομία – ΥΕΚ είναι μια διαφανής, διαδραστική διαδικασία στην οποία κοινωνικοί φορείς και καινοτόμοι γίνονται αμοιβαία υπεύθυνοι της προοπτικής μιας ηθικά αποδεκτής, σε σχέση με βιωσιμότητα και κοινωνική σκοπιμότητα, διαδικασίας καινοτομίας και των εμπορεύσιμων προϊόντων που προκύπτουν (προκειμένου να καταστεί δυνατή μια ‘κατάλληλη’ ενσωμάτωση των επιστημονικών και τεχνολογικών επιτευγμάτων, στην κοινωνία μας)"

🚦 Hillary Sutcliffe (2011). "A report on Responsible Innovation and Research"

"RRI is:

1. The deliberate focus on research and products of innovation to achieve social or environmental benefits.
2. The consistent, on-going involvement of society, from beginning to end of the innovation process, including the public and non-governmental groups, who are themselves mindful of the public good.

3. Assessing the effectively prioritising social , ethical and environmental impacts, risks and opportunities both now and in the future, alongside the technical and the commercial.
4. Where oversight mechanisms are better able to anticipate and manage problems and opportunities and which are also able to adapt and respond quickly to changing knowledge and circumstances.
5. Where openness and transparency are an integral component of the research and innovation process.”

"RRI είναι:

1. Η σκόπιμη εστίαση στην έρευνα και τα προϊόντα της καινοτομίας για την επίτευξη κοινωνικών ή περιβαλλοντικών οφελών.
2. Η συνεπής, συνεχής συμμετοχή της κοινωνίας, από την αρχή μέχρι το τέλος της διαδικασίας καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων και μη κυβερνητικών ομάδων, που είναι οι ίδιοι που λαμβάνουν υπόψη τους το κοινό καλό.
3. Αξιολόγηση και ανάδειξη προτεραιοτήτων κυρίως αυτών με κοινωνικές, ηθικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, τωρινών και μελλοντικών κινδύνων και ευκαιριών, παράλληλα βεβαίως με τις τεχνικές και τις εμπορικές διαστάσεις νέων προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών.
4. Ανάδειξη Μηχανισμών Εποπτείας που θα είναι σε καλύτερη θέση να προλαμβάνουν και να διαχειρίζονται προβλήματα και ευκαιρίες και οι οποίοι είναι επίσης σε θέση να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται γρήγορα στις μεταβαλλόμενες τεχνογνωσίες, γνώση και περιστάσεις.
5. Η διαδικασία όπου η ανοικτή προσβασιμότητα και η διαφάνεια είναι ένα αναπόσπαστο συστατικό της διαδικασίας της έρευνας και της καινοτομίας.

“Responsible Innovation - RI is an innovation that minimises unwanted side-effects of the production and use of innovations and integrates social, environmental and ethical aspects in the innovation process.”

«Υπεύθυνη καινοτομία - ΥΚ είναι μια καινοτομία που ελαχιστοποιεί τις ανεπιθύμητες παρενέργειες της παραγωγής και της χρήσης καινοτομιών και ενσωματώνει κοινωνικές, περιβαλλοντικές και ηθικές πτυχές της διαδικασίας της καινοτομίας.»

✚ Arie Rip, “Technology Assessment as Part of the Co-Evolution of Nanotechnology and Society: the Thrust of the TA Program in NanoNed”

“Responsible innovation refers to innovation activities in which social aspects, desirability and acceptance are taken into account.”

"Υπεύθυνη καινοτομία αναφέρεται σε δραστηριότητες καινοτομίας όπου κοινωνικές πτυχές, σκοπιμότητα και αποδοχή λαμβάνονται υπόψη."

✚ DG Research Workshop on Responsible Research & Innovation in Europe.
Brussels, 16-17 May 2011

“RRI is committed to societal demands built on inclusion of the full pluralism of visions of the future as well as the ethical, social and environmental and economic implications of R and I processes and outcomes.

RRI achieves societal goals and values in a way that is safe, secure, ethical, sustainable, inclusive and competitive.

RRI is a process that is dynamic, inclusive and intensive, engages all societal actors, is based on common (European) rules, serves and benefits society, is accountable and transparent, is based on scientific excellence and multi-disciplinary”

«Η Υπεύθυνη Ερευνα και Καινοτομία έχει δεσμευτεί για κοινωφελείς απαιτήσεις και χτίστηκε για την ένταξη και τα πλήρη πλουραλισμού οράματα για το μέλλον, καθώς και τις ηθικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις των Διαδικασιών Ερευνας και Καινοτομίας και τα αποτελέσματά τους.

Η Υπεύθυνη Ερευνα και Καινοτομία επιτυγχάνει κοινωνικούς στόχους και αξίες κατά τρόπον ώστε να είναι ασφαλείς, ηθικοί, βιώσιμοι, χωρίς αποκλεισμούς.

Η Υπεύθυνη Ερευνα και Καινοτομία είναι μια διαδικασία που είναι δυναμική, χωρίς αποκλεισμούς και εντατική, δεσμεύει όλους των κοινωνικούς φορείς, βασίζεται σε κοινούς κανόνες (Ευρωπαϊκούς), υπηρετεί και ωφελεί την κοινωνία, είναι υπόλογη και διαφανής, βασίζεται στην επιστημονική και διεπιστημονική αριστεία»

Από τους παραπάνω ορισμούς, αυτός του Von Schomberg συνάδει περισσότερο με τους στόχους του FaRIInn γιατί αντανάκλα τα στοιχεία της Υπεύθυνης Καινοτομίας που οι εταίροι του έργου θα διερευνήσουν σε βάθος:

‘Υπεύθυνη Καινοτομία είναι μία διαφανής και διαδραστική διαδικασία στην οποία κοινωνικοί φορείς και φορείς επιχειρηματικής καινοτομίας συνεργάζονται με προοπτική την ηθική αποδοχή, την βιωσιμότητα και το κοινωνικό όφελος των διαδικασιών καινοτομίας και των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Στόχος είναι να γίνει μεταφορά τεχνολογικών και επιστημονικών επιτευγμάτων μέσα στις κοινωνικές λειτουργίες έτσι ώστε να είναι ευρέως αποδεκτές και ωφέλιμες.’

2. ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Η Υπεύθυνη Καινοτομία (ΥΚ) καλύπτει ένα εύρος εννοιών που πρέπει να συνεκτιμηθούν κατά την υλοποίηση του έργου. Σημαντικό πρώτο βήμα σε αυτήν την κατεύθυνση είναι η εύρεση των δομικών στοιχείων της ΥΚ, όπως αυτά μπορούν να αναδειχθούν μέσα από τους ορισμούς που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Για το σκοπό αυτό, κάναμε μία συγκριτική ανάλυση των εν λόγω ορισμών, όπως περιληπτικά περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα:

Output of the comparative analysis of the 10 RI definitions Συγκριτική Ανάλυση των 10 ορισμών της Υπεύθυνης Καινοτομίας - ΥΚ	
Common in all definitions (basic RI elements) Κοινά στοιχεία σε όλους τους ορισμούς (βασικά στοιχεία ΥΚ)	Takes into account social issues Λαμβάνουν υπόψη κοινωνικά ζητήματα.
Frequent (basic RI	➤ Innovation in the present and care for the future (4)

elements) Number of appearances in parentheses Συχνότητα (Βασικά στοιχεία ΥΚ) αριθμός των εμφανίσεων σε παρένθεση	Καινοτομία στο παρόν και φροντίδα για το μέλλον (4) ➤ Environmental (4) περιβαλλοντολογικά (4) ➤ Ethical (4) Ηθικά (4) ➤ Transparent (2) Διαφάνεια (2) ➤ Desirability (2) Σκοπιμότητα (2) ➤ Acceptance (2) Αποδοχή (2) ➤ Sustainable (2) Βιωσιμότητα (2) ➤ Includes relevant stakeholders (2) Περιλαμβάνει σχετικούς φορείς (2) ➤ Intensive (2) Εντατική (2) ➤ Beneficial (2) Ωφέλιμη (2)
---	--

**Specific in definitions
(secondary RI
elements)**

**Συγκεκριμένα σε
ορισμούς
(δευτερεύοντα στοιχεία
ΥΚ)**

- voluntary integration
 - ολοκλήρωση σε εθελοντική βάση
- relationship with stakeholders
 - σχέση με ενδιαφερόμενους φορείς
- common (European) rules
 - κοινοί (Ευρωπαϊκοί) κανόνες
- scientific excellence
 - επιστημονική αριστεία
- against political principals and purposes
 - αντίθετη με πολιτικής αρχές και σκοπούς
- dynamic
 - δυναμική
- mutually responsive
 - αμοιβαία υπεύθυνη
- safe, secure
 - ασφαλής
- competitive advantage
 - ανταγωνιστικό πλεονέκτημα
- economic implications of R and I
 - οικονομικές επιπτώσεις της Ε και Κ
- minimizes unwanted side-effects

	ελαχιστοποιεί ανεπιθύμητες παρενέργειες ➤ on-going involvement of society - συνεχή εμπλοκή της κοινωνίας πολιτών ➤ better able to anticipate and manage problems (risks) - καλύτερα σε θέση να προλαμβάνει και να διαχειρίζεται προβλήματα (κινδύνους) ➤ adapt and respond quickly - γρήγορη προσαρμογή και ανταπόκριση ➤ scientific and technological advances - επιστημονική και τεχνολογική υπεροχή ➤ openness (transparency) - ανοικτά συστήματα (διαφάνεια) ➤ superior (economic and non-economic) performances - ανώτερες (οικονομικές και μη οικονομικές) συμπεριφορές και παραστάσεις ➤ interdisciplinary - διεπιστημονική ➤ multi-disciplinary - πολύ-επιστημονική
--	---

Με βάση αυτήν την ανάλυση, καταλήξαμε στα εξής βασικά δομικά στοιχεία της ΥΚ:

- **Ενσωμάτωση κοινωνικών αναγκών**
- **Φροντίδα για τις μελλοντικές γενιές**
- **Φροντίδα για το περιβάλλον**
- **Θέματα ηθικής**
- **Διαφάνεια**
- **Αποδοχή**
- **Βιωσιμότητα**
- **Κοινωνικό όφελος**
- **Εμπλοκή όλων των σχετικών φορέων.**

Επιπλέον, υπάρχει ένα πλήθος δευτερευόντων δομικών στοιχείων που προκύπτουν ως μη συχνά χαρακτηριστικά των εν λόγω ορισμών. Για παράδειγμα:

- **Ελαχιστοποίηση παράπλευρων προβλημάτων**
- **Βελτιστοποίηση διαχείρισης ρίσκων**
- **Πολυ-επιστημονικές προσεγγίσεις.**

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ο τίτλος «δευτερεύοντα δομικά στοιχεία» δεν υποδηλώνει ήσσονα σημασία αλλά μικρότερη συχνότητα εμφάνισης στους 10 ορισμούς που αναλύσαμε. Στην πραγματικότητα, τα δευτερεύοντα δομικά στοιχεία είναι πολύ σημαντικά γιατί δίνουν την δυνατότητα στους εταίρους του έργου να λάβουν υπ' όψη τους ευρύτερα χαρακτηριστικά της Υπεύθυνης Καινοτομίας που

πιθανώς συνάδουν περισσότερο με τις δικές τους εξειδικευμένες ανάγκες και προτεραιότητες. Αντίθετα, τα βασικά δομικά στοιχεία παρέχουν τα κοινά σημεία αναφοράς για όλους τους εταίρους.

3. ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Πρίν καλύψουμε τα ζητήματα του πλαισίου αναφοράς των δραστηριοτήτων της υπεύθυνης καινοτομίας θα ήταν χρήσιμο για καλύτερη κατανόηση και σε συνέχεια όλων όσων αναφερθήκαμε στον υποκεφάλαιο 1 να αναφερθούμε στο πώς η Υπεύθυνη Καινοτομία μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, που είναι άλλωστε και το ζητούμενο κάθε οικονομικής δραστηριότητας. Με βάση την Εκθεση Ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2008 αναλύουμε την επίδραση της Υπεύθυνης Καινοτομίας, κυρίως μέσα από σχετικές δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης για τον απλό λόγο ότι αυτές είναι μετρήσιμες.

Δομή κόστους της επιχείρησης

Μελέτες (Chapple et al., 2005, Jenkins, 2006) έχουν αναδείξει ότι μέτρα που στοχεύουν στην **μείωση κατανάλωσης ενέργειας** και **υλικών** καθώς και άλλων **περιβαλλοντικών πρακτικών** (και οι τρεις είναι βασικές συνιστώσες της Υπεύθυνης Καινοτομίας) μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά το κόστος μια επιχείρησης. Επιπλέον, τα **αποτελέσματα περιβαλλοντικών πρακτικών** μπορούν πιο εύκολα να μετρηθούν και να αξιολογηθούν σε σχέση με άλλους τομείς.

Απόδοση Ανθρωπίνων Πόρων

Όσο αφορά τον τομέα ανθρωπίνων πόρων, υπάρχει σημαντική θετική σχέση μεταξύ της Υπεύθυνης Καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, παρά το γεγονός ότι βραχυπρόθεσμα το κόστος ξεπερνά τα οφέλη. Επιπλέον, **βελτιώνεται η φήμη της εταιρίας** ως προς τους υποψηφίους εργαζομένους ενώ η **θετική επίδραση** είναι σχετική για όλες τις εταιρίες ανεξαρτήτως μεγέθους και μπορεί να συνεισφέρει στην ανάπτυξη της επιχείρησης ως αποτέλεσμα της **οικονομίας της γνώσης**.

Πελατοκεντρική Προσέγγιση

Ο βαθμός στον οποίο η Υπεύθυνη Καινοτομία μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην αύξηση της ζήτησης και στην διατήρηση του υπάρχοντος πελατολογίου. Ο βαθμός αυτός όμως εξαρτάται και από την

ανταγωνιστική στρατηγική των επιχειρήσεων, ενώ σημαντικό ρόλο κατέχει στην διατήρηση του πελατολογίου η ανάπτυξη και υλοποίηση **πράσινων πρακτικών**.

Καινοτομία

Η καινοτομία αυτή καθαυτή αποτελεί σημαντικό δείκτη ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ενώ η Υπεύθυνη Καινοτομία έχει θετική επίδραση στην ανταγωνιστικότητα καθώς ενισχύει την **δυναμικότητα για καινοτομία**. Η σχέση αυτή επικρατεί στην περίπτωση της δέσμευσης των stakeholders, μέσω της Υπεύθυνης Καινοτομίας και της Καινοτομίας, καθώς δημιουργείται **επιχειρηματική αξία** που έχει ως αποτέλεσμα την **επίλυση κοινωνικών προβλημάτων**.

Η καινοτομία και ο συσχετισμός της με **υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές** αποτέλεσε το αντικείμενο έρευνας (Zadek et al, 2006), όπου βάσει ενός δείκτη υπεύθυνης ανταγωνιστικότητας, παρέχεται μια αξιολόγηση που καλύπτει πάνω από 80 χώρες και όπου διερευνάται η σχέση μεταξύ «Υπευθυνότητας» και «Καινοτομίας». Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν έντονα θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο δεικτών σε χώρες όπως η Σουηδία και η Φινλανδία, ενώ οι χώρες με χαμηλό βαθμό υπευθυνότητας όπως η Ελλάδα χαρακτηρίζονται και από χαμηλό βαθμό καινοτομίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ενισχύουν την ύπαρξη διαφορετικών τρόπων επίτευξης της **υπεύθυνης ανταγωνιστικότητας**, με ποικίλα σχέδια επένδυσης και καινοτομίας σε διαφορετικούς κλάδους, ενώ οι επιχειρήσεις οι οποίες συνεργάστηκαν στενά με τοπικούς και δημόσιους φορείς πέτυχαν υψηλότερα ποσοστά ανταγωνιστικότητας.

Διαχείριση Φήμης και Κινδύνου

Οι επιχειρήσεις συνεχώς εκτίθενται σε κριτική και δημόσιο έλεγχο προκαλώντας πίεση για την εφαρμογή πρακτικών Υπεύθυνης Καινοτομίας. Η Υπεύθυνη Καινοτομία μέσα από δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αποτελεί σημαντικό **στοιχείο διαχείρισης φήμης και κινδύνου** για πολλές εταιρίες ενώ η ενασχόλησή τους με πρακτικές όπως διαφάνεια και

ανθρώπινα δικαιώματα οδηγεί στην ανακάλυψη επιπρόσθετων θετικών επιπτώσεων της Υπεύθυνης Καινοτομίας.

Οικονομική Αποδοτικότητα

Τέλος, η Υπεύθυνη Καινοτομία συνδέεται θετικά με την **χρηματοοικονομική απόδοση** των επιχειρήσεων, καθώς οι τιμές των μετοχών αποτελούν δείκτη γενικής χρηματοοικονομικής απόδοσης και συνεπώς αντιπροσωπεύουν στην ουσία και την αξία των πρακτικών ΕΚΕ. Παρά το ότι η σχέση είναι θετική, παραμένει μικρή καθώς η σύνδεση δεν είναι τόσο ξεκάθαρη. Πρέπει να τονιστεί όμως, ότι ο αριθμός των επενδυτών και των αναλυτών που συμπεριλαμβάνουν στην αποτίμηση των μετοχών τις πρακτικές Υπεύθυνης Καινοτομίας και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αυξάνεται συνεχώς.

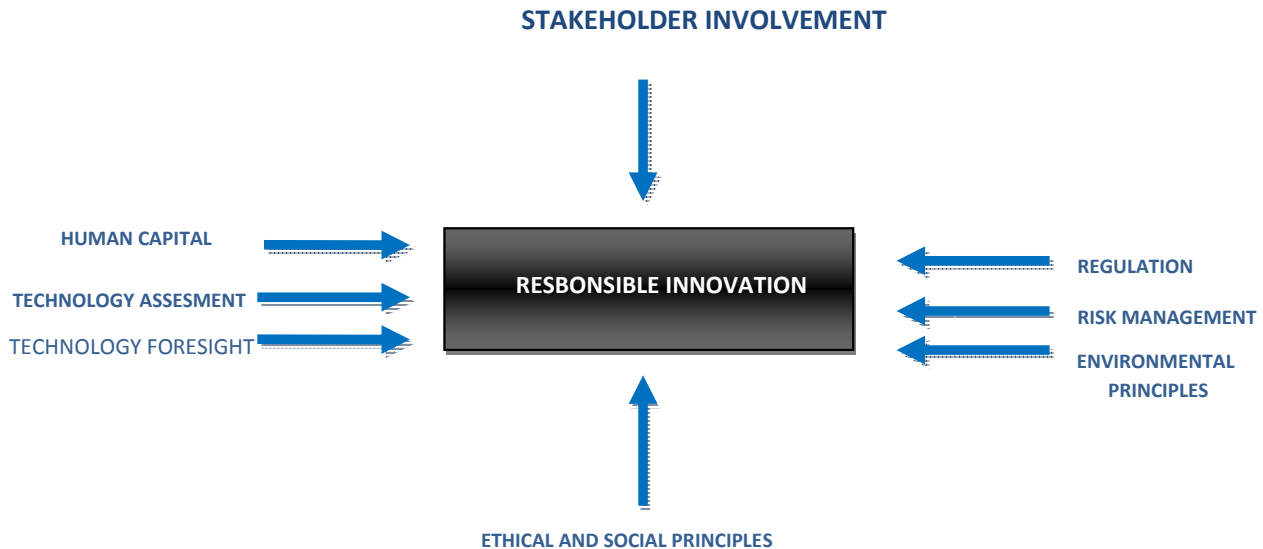
Η Ευρωπαϊκή Έκθεση Ανταγωνιστικότητας (2008) καταλήγει ότι η Υπεύθυνη Καινοτομία και οι σχετικές δράσεις όπως αυτές αναδυσκνούνται μέσα από στοχευμένη Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη μπορεί να έχει θετική επίδραση σε όλα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως και ότι ο βαθμός αυτής της επίδρασης εξαρτάται από το μέγεθος, την περίπτωση και τον κλάδο στον οποίο ανήκει μια επιχείρηση. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα των δράσεων αυτών επηρεάζεται σημαντικά από την στρατηγική τοποθέτηση της επιχείρησης ενώ οι επιπτώσεις της είναι εμφανείς σε μακρο-οικονομικό επίπεδο, αναγνωρίζοντας έτσι την ανάγκη υιοθέτησης πολιτικών προώθησής της.

Η θετική επίδραση όλων αυτών που αναφέρουμε και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις ενισχύεται στην έκθεση ανταγωνιστικότητας (Mandl and Dorr, 2007) του Αυστριακού Ινστιτούτου για την Έρευνα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Η θετική στρατηγική κατεύθυνση για **κοινωνικά υπεύθυνες ενέργειες** αποτελεί βασική προϋπόθεση. Στις περισσότερες περιπτώσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ο ιδιοκτήτης είναι αυτός που λαμβάνει τις αποφάσεις και που συνήθως χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό «ηθικών προτύπων», καθώς συχνά η επιχείρησή του εξαρτάται από τη ποιότητα της σχέσης του με τους εταίρους του.

Αρκετές από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι οικογενειακές και συνεπώς οι «παραδόσεις» επηρεάζουν το **σύστημα λήψης αποφάσεων**, ενώ συχνά συμπεριλαμβάνονται στο επιχειρηματικό πλάνο. Σημαντικό ρόλο παίζουν και τα χαρακτηριστικά της ίδιας της επιχείρησης, όπως είναι η γεωγραφική της θέση, η φάση στον κύκλο ζωής των προϊόντων και η δραστηριότητά της. Κάποιοι από τους λόγους οι οποίοι δυσκολεύουν την ανάληψη πρωτοβουλιών Υπεύθυνης Καινοτομίας από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, είναι η έλλειψη χρόνου και οικονομικών πόρων καθώς και η άγνοια ή μη κατανόηση της Υπεύθυνης Καινοτομίας.

Το συμπέρασμα είναι ότι η Υπεύθυνη Καινοτομία μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ενώ στην περίπτωση που οι υπεύθυνες επιχειρηματικές πρακτικές συνδεθούν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, επηρεάζεται θετικά η εθνική και τοπική ανταγωνιστικότητα. Επίσης, προκειμένου να αξιοποιηθούν τα πλήρη οφέλη της **«υπεύθυνης καινοτομίας, επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας»**, πρέπει να υπάρξει **εναρμόνιση με τη στρατηγική της επιχείρησης** και όχι να τοποθετείται ως μία παράπλευρη δραστηριότητα. Η νομοθεσία που αφορά το εμπόριο, τις επενδύσεις και τον ανταγωνισμό πρέπει να μετατραπεί ώστε να ενθαρρύνεται η «υπεύθυνη καινοτομία και επιχειρηματικότητα», ενώ απαραίτητο συστατικό είναι και η δημιουργία και διατήρηση στρατηγικών συνεργασιών.

Ετσι με βάση όλα αυτά και τον ορισμό που υιοθέτησε το έργο και την ανάλυση των δομικών στοιχείων που προαναφέραμε, η προσέγγιση του έργου FaRIIn φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

Τα σημαντικότερα μέρη αυτού του πλαισίου είναι τα εξής:

- **Εμπλοκή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων (stakeholder involvement).** Οι φορείς αυτοί μπορούν να εκπροσωπούν τις κοινωνικές ανάγκες και να προωθούν τις βασικές κοινωνικές αρχές. Σε μία διαδικασία ΥΚ, η ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών μπορεί να γίνει με την συμμετοχή των κοινωνικών φορέων στην συν-δημιουργία καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Ο ρόλος της τεχνολογίας. **Μέθοδοι αξιολόγησης της τεχνολογίας (technology assessment)** βοηθούν στο σχεδιασμό προϊόντων και υπηρεσιών με θετικό κοινωνικό αντίκτυπο. **Η τεχνολογική πρόβλεψη (technology foresight)** μπορεί να βοηθήσει στην ελαχιστοποίηση δοκιμών των αποτελεσμάτων της καινοτομίας σε φυσικά πρόσωπα και να δημιουργήσει μια κοινωνική διαδικασία μάθησης, τόσο για τους εμπλεκόμενους φορείς όσο και για τους φορείς καινοτομίας.

- **Νομικές παράμετροι.** Αυτές αναφέρονται κυρίως στην αρχή της προφύλαξης, όπως περιγράφεται σε πληθώρα νομολογιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (π.χ. REACH, GMO directives, κλπ). Η αρχή της προφύλαξης ως κινητήρια δύναμη της υπεύθυνης καινοτομίας λειτουργεί ως κίνητρο για τη δημιουργία ασφαλών και βιώσιμων προϊόντων και επιτρέπει σε δημόσιους φορείς να παρεμβαίνουν με αποφάσεις που αφορούν διαχείριση κινδύνων, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο και για να αποφευχθούν αρνητικές επιπτώσεις. Η δυσκολία εφαρμογής αυτών των παραμέτρων έγκειται στο γεγονός ότι η δημιουργία καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών είναι μια πολύπλοκη διαδικασία με αβέβαιη κατάληξη και σε αβέβαιο χρονικό σημείο. Για παράδειγμα, η δημιουργία των PC έγινε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 αλλά η προστασία προσωπικών ηλεκτρονικών δεδομένων προέκυψε ως ανάγκη πολύ αργότερα.
- **Επιχειρηματικές συνθήκες.** Οι ηθικές αξίες μιας κοινωνίας δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως περιορισμός της καινοτομίας. Αντιθέτως, η ενσωμάτωση αυτών των αξιών στις διαδικασίες καινοτομίας μπορεί να διευκολύνει την κοινωνική αποδοχή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Όπως και με τις νομικές παραμέτρους, οι ηθικές (ή κοινωνικές ή περιβαλλοντικές) συνέπειες της καινοτομίας συχνά δεν είναι γνωστές εκ των προτέρων ή ενδεχομένως ακόμα και να μην είναι εφικτό κάτι τέτοιο. Γι' αυτό και η δημιουργία σεναρίων κοινωνικού αντικτύπου των αποτελεσμάτων μιας διαδικασίας καινοτομίας, καθώς και ο μακροπρόθεσμος επιχειρηματικός σχεδιασμός, μπορούν να βοηθήσουν στις σχετικές προσαρμογές που πρέπει να κάνουν οι επιχειρήσεις στις δραστηριότητές τους.

4. ΤΑ ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΥΚ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Προκειμένου να δοθεί μια εικόνα για το πώς η Υπεύθυνη Καινοτομία εφαρμόζεται στην πράξη, οι δύο βέλτιστες πρακτικές (που είχαν αναγνωρισθεί στην φάση σχεδιασμού του FaRInn και αφορούν εταίρους του έργου) περιγράφονται εν συντομία.

4.1 CISE – UGO CERTIFICATION

Ο lead partner του έργου (CISE) έχει δημιουργήσει σε συνεργασία με τοπικούς φορείς την πιστοποίηση UGO – ένα εργαλείο για τις επιχειρήσεις για να διαχειρίζονται τις διαδικασίες καινοτομίας τους με υπεύθυνο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη περιβαλλοντικές και κοινωνικές ευαισθησίες, κατά τις επενδύσεις τους σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης. Το UGO είναι ένα εθελοντικό πρότυπο πιστοποίησης το οποίο σχεδιάστηκε για να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν με βάση τα δομικά στοιχεία της υπεύθυνης καινοτομίας. Βασίζεται λοιπόν στην συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων στη χάραξη και παρακολούθηση δεικτών υπεύθυνης καινοτομίας, στην εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης και στην μόνιμη επένδυση πόρων σε διαδικασίες έρευνας και ανάπτυξης.

Τα πλεονεκτήματα της πιστοποίησης UGO σχετίζονται με την επιτυχία της επιχειρηματικότητας, αλλά προορίζονται για την κοινωνία. Η τελευταία θα επωφεληθεί από αποτελεσματικότερα και ασφαλέστερα προϊόντα, μεγαλύτερες πιθανότητες απασχόλησης σε πιο δύσκολες συνθήκες εργασίας, πραγματικές πιθανότητες ελέγχου της τεχνολογικής, επιστημονικής και οικονομικής ανάπτυξης, με τελικό στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής.

Η πιστοποίηση UGO έχει μέχρι στιγμής δοκιμαστεί σε ένα πιλοτικό πρόγραμμα πέντε επιχειρήσεων και είναι ακόμα υπό ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, αυτή η καλή πρακτική ασχολείται με θέματα που είναι τώρα στην ημερήσια διάταξη της ΕΕ και παρέχει μια πιθανή λύση για τις επιχειρήσεις που θέλουν να αγκαλιάσουν την υπεύθυνη καινοτομία.

4.2 LITIJA – CITY OF INNOVATION

Πρόκειται για μία εκτεταμένη προσπάθεια της πόλης Litija να αναδείξει και να διασυνδέσει τις τοπικές δυνατότητες καινοτομίας που χαρακτηρίζουν διαφορετικούς τοπικούς φορείς σε διάφορους τομείς, όπως την εκπαίδευση, τις επιχειρήσεις, τον τουρισμό, την κοινωνία των πολιτών και τα μέσα ενημέρωσης.

Οι γενικοί στόχοι αυτής της προσπάθειας είναι:

- Η προώθηση της καινοτομίας ως κοινωνικής αξίας
- Η θέση της Σλοβενίας ως ένα από τα βασικά κέντρα για την ανάπτυξη αποτελεσματικών εργαλείων για τη διαχείριση διαδικασιών καινοτομίας
- Η δημιουργία εργαλείων (π.χ. InJo – Innovation Journalism) για την ανάπτυξη τοπικών καινοτόμων κοινοτήτων
- Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της καινοτομίας για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών κοινοτήτων και των ατόμων και η αναγνώριση του ρόλου και της σημασίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης σε αυτή τη διαδικασία
- Η ενσωμάτωση και τα κίνητρα καινοτόμου δυναμικού εντός της τοπικής κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους.

Τα αποτελέσματα είναι ήδη ορατά. Πιο συγκεκριμένα:

- Έχουν γίνει περισσότερα από 200 σεμινάρια καινοτομίας
- Περισσότεροι από 500 φοιτητές, καθηγητές, επιχειρηματίες και δημοσιογράφοι τα έχουν παρακολουθήσει
- Περισσότερα από 80 άτομα συμμετείχαν στο 1^ο Συνέδριο για την Καινοτόμο Τοπική Κοινωνία

- Έχουν γίνει περισσότερες από 20 παρουσιάσεις αυτής της προσπάθειας στο εξωτερικό.

